

νενοσηκυῖαν θεραπεύσει φιλανθρώπως. Ὅσα γὰρ τιμιωτέρα τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ, τοσοῦτ' αὖ μᾶλλον εἰκὸς περὶ ταύτην πλείονα σπουδὴν ἐπιδείκνυσθαι τὸν Θεόν. Καὶ μυρία ἂν τις ἔχει λέγειν καὶ παλαιὰ καὶ καινὰ<sup>36</sup>, εἰ πάντας ἐξαριθμῆσθαι βούλοιο τοὺς διὰ προσευχῆς σεσωσμένους.

Ἴσως δέ τις τῶν ῥαθυμοτέρων, καὶ οὐκ ἐθελόντων ἐπιμελῶς προσεύχεσθαι καὶ σπουδαίως, ἐκεῖνα τὰ ῥήματα φήσειεν ἂν εἰρηκέναι τὸν Θεόν, ὡς « Οὐ » πᾶς ὁ λέγων μοι<sup>37</sup>, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν Οὐρανοῖς. » Ἐγὼ δὲ<sup>38</sup> εἰ μόνην ἐξαρκεῖν πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν τὴν προσευχὴν ἐνόμιζον, εἰκότως ἂν τις τοῦτοις ἐκέχρητο τοῖς λόγοις. Ἐπεὶ δὲ κεφάλαιον εἶναι ἀγαθῶν τὴν προσευχὴν φημι καὶ κρηπίδα καὶ ρίζαν τοῦ λυσιτελοῦντος<sup>39</sup> βίου, μηδεὶς ἐπὶ προφάσει ῥαθυμίας ἐκείνοις κεχρησθῶ τοῖς λόγοις. Οὐδὲ γὰρ σωφροσύνη μόνη δύναται σώζειν ἄνευ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, οὐδὲ πρόνοια πτωχῶν, οὐδὲ χρηστότης, οὐδὲ ἄλλο τι τῶν σπουδαίων, ἀλλὰ δεῖ πάντα συνδραμεῖν εἰς τὰς ἡμετέρας ψυχάς. Προσευχὴ δὲ, ὥσπερ ρίζα καὶ κρηπίς, ὑπόκειται. Καὶ ὥσπερ πλοῖον καὶ οἰκίαν<sup>40</sup> τὰ κάτωθεν<sup>41</sup> ἰσχυρὰ ποιεῖ καὶ συνέχει, οὕτω τὸν ἡμέτερον βίον αἱ προσευχαὶ συγκρατοῦσιν. Ἄνευ δὲ ταύτης οὐδὲν ἂν ἡμῖν ἀγαθὸν οὐδὲ σωτήριον γένοιτο.

Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος ἔγκειται συνεχῶς ἡμῖν διακελευόμενος, καὶ λέγων· « Τῇ προσευχῇ<sup>42</sup> προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ. » Καὶ ἀλλαχοῦ<sup>43</sup>. « Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, φησὶν, ἐν παντὶ εὐχαριστοῦντες, τοῦτο γὰρ ἐστὶ θέλημα Θεοῦ. » Καὶ ἐτέρωθι<sup>44</sup> πάλιν· « Προσεύχεσθε ἐν παντὶ καὶ ῥῳ, ἐν Πνεύματι<sup>45</sup>, εἰς αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει καὶ δεήσει<sup>47</sup>. » Οὕτω πολλαῖς καὶ θείαις φωναῖς ἐπὶ προσευχὴν ἡμᾶς ἐκάλεε συνεχῶς ὁ τῶν Ἀποστόλων ἡγεμὼν. Προσῆκει τοίνυν ὑπ' ἐκείνου παιδευομένους μετὰ προευχῆς πορεύεσθαι<sup>48</sup> τὸν βίον καὶ ταύτῃ συνεχῶς τὴν διάνοιαν ἄρδεν. Χρῆζομεν γὰρ οἱ πάντες ἄνθρωποι ταύτης οὐχ ἥττον, ἢ τὰ δένδρα τῶν ὑδάτων. Οὔτε γὰρ ἐκεῖνα δύνανται ἐκφέρειν τοὺς καρποὺς, μὴ πίνοντα διὰ τῶν ριζῶν· οὔτε ἡμεῖς τοῖς πολυτιμήτοις καρποῖς τῆς εὐσεβείας δυνησόμεθα βροῦν, μὴ ταῖς προσευχαῖς ἀρδόμενοι.

Διόπερ χρὴ καὶ τῆς κλίνης ἀπανισταμένους φθάνειν<sup>49</sup> αἰετὶ τὸν ἥλιον τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ, καὶ τραπέζης ἀπτομένους<sup>50</sup>, καὶ καθεύδειν μέλλοντας,

36) Καὶ ἐκ τῆς Παλαιᾶς καὶ ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης παραδείγματα. 37) Ματθ. Ζ', 21.

38) Τὸ σῆμα πρωθύστερον. Εἰκότως δὲ τι τοῦτοις ἐκέχρητο τοῖς λόγοις, εἰ ἐγὼ ἐνόμιζον κτλ. 39) Τοῦ χριστιανικοῦ, τοῦ κατ' ἀρετὴν, ὡς τοῦ μὴ τοιοῦτου μὴ λυσιτελοῦντος.

40) Παράβαλε τὸ αὐτὸ τοῦτο παράδειγμα τοῦ Δημοσθένους, ἐν καὶ ὁ θεὸς πατὴρ εἶχε βέβαια κατὰ νοῦν. 41) Μέρη τοῦ μὲν πλείου ἢ τρώπης, τῆς δὲ οἰκίας τὰ θεμέλια.

42) Πρὸς Ῥωμ. ΙΒ', 12, καὶ πρὸς Κολασσ. Α', 2. 43) Πρὸς Θεσσαλον. Α', 6.

44) Πρὸς Ἐφεσ. ζ', 81. 45) Ἐπικαλούμενι τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ὅθεν καὶ ἡ Ἐκκλησία τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὸ « Βασιλεῦ Οὐράνιε, Παράκλητε, » προτάσσει συνήθως τῶν ἱερῶν προσευχῶν. 46) Πρὸς τοῦτο, τὸ προσεύχεσθαι.

47) Μετὰ πολλῆς ἐπιμονῆς ἡ προσευχὴς (προσκαρτερήσεως καὶ δεήσεως).

48) Μεταφορικῶς ἀντὶ Διάγειν, ζῆν, ὡς καὶ ἐν σελ. 4 στίχ. 10. 49) Προφθάνειν, προλαμβάνειν τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ὀρβρίζοντα εἰς προσευχὴν. 50) Ἐννοεῖται, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς τὸ, Χρὴ προσεύχεσθαι, εὐ μέντοι κατ' ἀκριβείαν Ἕλληνας λόγους.